

Bakkers in Eemnes door de eeuwen heen

DEEL 3

HENK VAN HEES

Dit is deel 3 van de vervolgserie over de bakkers in Eemnes. De Genealogische Werkgroep is enkele jaren bezig geweest om zoveel mogelijk gegevens te verzamelen over bakkers en bakkerijen in Eemnes. Er is hier in de loop der eeuwen veel brood gebakken. Onze oudste gegevens gaan terug tot circa 1670. We zijn er niet in geslaagd om alles over de bakkers vanaf circa 1670 boven tafel te krijgen.

Dit derde deel gaat over de bakkerijen in de Kerkstraat, het hart van Eemnes-Buiten. Al in een ver verleden, zo rond 1700, moet er een bakkerij geweest zijn in de Kerkstraat. Nadat Arnolda Spruijt op 12 april 1729 in Eemnes is overleden, wordt er een boedelscheiding opgemaakt, gedateerd 20 juli 1729. Daarin staat dat Jan de Bakker in de Kerkstraat nog 2 gulden krijgt voor geleverd brood. We weten helaas niet waar Jan toen zijn bakkerij had in de Kerkstraat. Wel weten we dat er een bakkerij geweest is op het huidige adres Kerkstraat 8-12 en één op Kerkstraat 2. Die twee bakkerijen worden behandeld in deze aflevering.

BAKKERIJ KERKSTRAAT 2 / WAKKERENDIJK 2

HARRY VAN DER VOORT

“Oh ja, toen kwam er een nieuwe bakker op de hoek van de Kerkstraat: Hilhorst. Toen zeeën wij: “Oh jé daar gaat onze winkel.” Gerrit ging met z'n handen in z'n zakken effe kijke maar hij kwam terug en zei: “Oh moeder daar is geen mens te kijk.” “

Aldus Anna van der Wurff-Post, dochter van bakker Bart Post op Wakkerendijk 24 in een reactie op de komst van de nieuwe bakker Hilhorst op Kerkstraat 2/ Wakkerendijk 2 in 1903.

WEL WINKEL MAAR NOG GEEN BAKKERIJ: FAMILIE VAN DE KUINDER (CA. 1816-1893).

Het huis Kerkstraat 2 op de hoek van de Wakkerendijk is in zijn lange bestaan maar kort bakkerij geweest. Het bestond al aan het einde van de 17e eeuw en kwam rond 1816-1820 in handen van Hendrik van de Kuinder (1780-1848), die winkelier, gemeentebode en brievengaarder was. Zijn zoon Frans van de Kuinder werd bakker op Wakkerendijk 236. De laatste Van de Kuinder- telg die op Kerkstraat 2 woonde was Hendrina van de Kuinder, gehuwd met schipper Hendrik Kuiper Janszoon. Zij was winkelierster in kruidenierswaren. In 1893 werd Kerkstraat 2 verkocht.

BAKKER TEUNIS SLUIJTER (VAN 1893 TOT 1902).

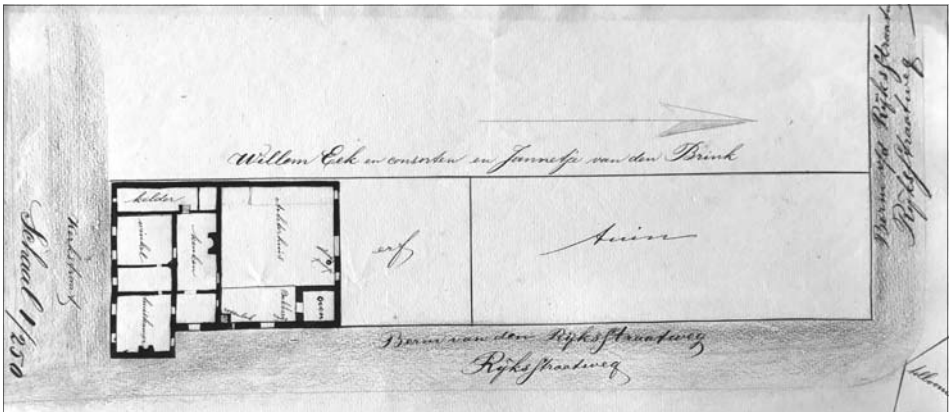
Nog hetzelfde jaar verkocht de nieuwe eigenaar Cornelis van Wegen het huis door aan Teunis Sluijter. Teunis Sluijter had al op 18 februari 1893 een verzoek in gediend bij B & W van Eemnes om het huis te mogen verbouwen tot bakkerij om er een broodbakkerij te beginnen. Op 9 maart 1893 verleenden B en W aan Teunis Sluijter de gevraagde hinderwetvergunning. De benodigde tekening, die Sluijter bij de gemeente had ingediend, is bewaard gebleven. Op deze tekening is te zien dat de eigenlijke bakkerij niet eens zo groot is. In het achterhuis is een oven te zien met er naast een werkbank. De winkel is in het voorhuis in het midden van de voorgevel.

Afbeelding 1:

Uit de Gooi- en Eemlander van 21 januari 1893:
aankondiging van de verkoop van het pand met
kruidenierswinkel op Kerkstraat 2.

Bakker Jan Luijf en zijn vrouw Anna Janssen uit
Bemmel. Foto circa 1918.

Openbare Verkoop
op **Dinsdag 7 Februari 1893**, des voor-
middags ten 11 uur, ten huize van H. PERIER,
Kastelein in *„de Lindeboom”* te EEMNES, ten
overstaan van den Notaris Mr. F. PEN te
Baarn, van:
Eene Huizinge,
waarin **Krudeniersaffaire** wordt uitgeoefend,
Schuur, Erve en Tuin,
gelegen te *Bemmer-Buitendijk*, in de gemeente
EEMNES, aan den Rijkestraatweg hoek Kerk-
straat, kadaster Sectie G, nummers 30 en
648, te zamen groot 6 Aren, 88 Centiareen.
Dit perceel behoort aan de erven van wijlen
de echtelieden HENDRIK KUIJPER en
HENDRINA VAN DE KUIJNDER te Eem-
nes en is te aanvaarden 1 Maart a.s.
Breeder bij billetten, dagelijks te bezichtigen
en nadere inlichtingen te bekomen bij JAN
ALBERT KUIPER, Schipper te Eemnes,
alsmede bij genoemden Notaris.

Bouwtekening van de gemeente Eemnes uit 1893. Bakker Teunis Sluijter wilde het pand toen
ombouwen tot een bakkerij.

De bakkerswinkel van Jan Luijf op het adres Kerkstraat 2 / Wakkerendijk 2.

Teunis Sluijter was van 1890 tot 1893 bakker op Wakkerendijk 27-29. In 1893 verhuisde hij met zijn vrouw Petronella Raven naar het begin van de dijk om in het vervolg bakker op de hoek van de Kerkstraat en de Wakkerendijk te zijn. Teunis overleed in 1902.

Bakker Cornelis Hilhorst (van 1903 tot 1913).

In 1903 deed de volgende bakker zijn intrede, gadeslagen door Gerrit Post.

Cornelis Hilhorst was in 1855 in Eemnes geboren en was aanvankelijk bakkers-knecht bij bakker Steenbeek op Wakkerendijk 27-29. In 1877 vertrok hij naar Hilversum.

Tot 1903 was Cornelis brood- en banketbakker in Hilversum en had hij zijn bakkerij op het adres Groest 101. In dat jaar moest hij wijken voor de uitbreiding van het St.- Annagesticht. Cornelis koos er voor terug te keren naar Eemnes en nam de bakkerij van Sluijter over. Hij was gehuwd met Aleida ten Brink. Hun

Jan Luijf (1893-1945) en zijn vrouw Anna Janssen (1898-1972)

zoon Joseph Adrianus Hilhorst (1887-1973) werd ook bakker. Zoon Johannes Theodorus (Jan) koos een geheel andere loopbaan en werd geestelijke. Veel Eemnessers kennen hem nog als pater Emidius. Cornelis Hilhorst overleed in 1919.

Bakker Joseph Hilhorst (van 1913 tot 1919).

Joseph Adrianus Hilhorst (1887-1973) kwam in 1913 in de bakkerij van zijn vader Cornelis. Hij trouwde in datzelfde jaar 1913 met Elisabeth Cornelia Rigter (1881-1917). Kort na het overlijden van zijn vrouw hertrouwde Joseph met Henrica van den Hengel (1885-1963). Lang is Joseph niet bakker gebleven. In 1919 na de dood van zijn vader verkocht hij de bakkerij aan Jan Luijf. Joseph verhuisde naar Hilversum, waar hij magazijnmeester bij de Hilversumsche Stoombroodbakkerij aan de Hilvertsweg werd.

Jan Luijf (links) met een knecht op zijn bakkerskar. Foto circa 1935.

Bakker Jan Luijf (van 1919 tot 1945).

Na het vertrek van Joseph Hilhorst werd Jan Luijf bakker op Kerkstraat 2. Onder-tussen was het pand verbouwd en was de winkel verhuisd naar de kamer in het naar voren springende ge-deelte van de gevel op de hoek van de Kerkstraat en Wakke-

rendijk. Na de verbouwing hadden de winkel en de bakkerij een eigen adres ge-kregen: Wakkerendijk 2. Johannes Hendricus Luijf was in 1893 geboren als zoon van zouaaf Jan Luijf Hendrikszoon, winkelier in manufacturen op Wakkerendijk 9, en Maria Wilhemina Makker. Hij trouwde in 1920 met de uit Bemmel afkomstige Anna Johanna Maria Janssen. Luijf had zijn vrouw leren kennen toen hij in de Eer-ste Wereldoorlog was gelegerd in de omgeving van Nijmegen.

Jan Luijf werkte in de bakkerij meestal samen met één knecht (zie het overzicht van bakkersknechten). Zijn meest bekende knecht was Willem Mathlener uit Bus-sum, die van 1931 tot 1942 bij Luijf werkte. Jan Luijf overleed kort na het einde van de Tweede Wereldoorlog op 26 mei 1945. Zijn weduwe verhuurde de bakke-rij daarna aan bakker Slippens, die later trouwde met haar nicht Dien Jansen. Dien was in 1933 en 1934 al hulp in de huishouding geweest bij haar oom en tante Luijf.

In 1998 vertelde de toen 83-jarige Mart Scherpenzeel als haar jeugdherinnerin-gen in Eemnes het volgende: “Op de hoek Wakkerendijk en Kerkstraat was de bak-kerij van Jan Luijf op nr. 2. Bij warm weer stonden de ramen van de bakkerij wijd open en wat genoten we van die heerlijke geuren, die dan opstegen vooral als er beschuit gebakken werd. Dat is iets om nooit te vergeten. In die tijd werd de lucht nog niet verpest door diesel- of benzinedampen. De etalage bestond uit een grote

Trouwfoto van Lolle Slippens (1907-1989) en Dien Jansen (1916-1989), gemaakt op 5 juni 1946.

ruit. Dat was een zeldzaamheid in Eemnes. Aangezien de winkel in de winter niet verwarmd was, ontstond er als het voor een prachtige ijsbloem op dat raam waar we vol bewondering naar keken”.

Bakker Lolle Slippens (van 1945 tot 1947).

Lolle Riens Slippens werd geboren te Bolsward op 30 augustus 1907 en werd bakker van beroep.

Hij kwam op 28 november 1945 in Eemnes terecht. Na het overlijden van haar man, Jan Luijf, hield zijn weduwe Anna Luijf-Janssen de zaak draaiende. Daarvoor had ze waarnemende bakkers nodig. De Fries Lolle Slippens trok de stoute schoenen aan en kwam helemaal naar Eemnes waar hij in de bakkerij van Jan Luijf aan de slag ging.

Weduwe Anna Luijf-Janssen had toen opnieuw hulp in de huishouding van haar nichtje Dien Jansen, geboren in 1916 in Millingen aan de Rijn. De moeder van Dien was een halfzus van Anna. Al snel werden Lolle en Dien verliefd op elkaar en ze trouwden in Eemnes op 5 juni 1946. Ze woonden in bij tante Anna. Op 13 maart 1947 werd hun dochter Trees geboren. Friesland bleef echter trekken en op 6 november 1947 verhuisde het gezin naar Sneek. Dit betekende meteen het einde van de bakkerij op Wakkerendijk 2. Anna Luijf-Janssen hertrouwde niet lang daarna met Willem Zieltjens. Lolle Slippens is overleden te Sneek op 6 juli 1989.

Na het vertrek van Slippens werd het huis in gedeelten verhuurd en was het geen bakkerij meer.

BAKKERSKNECHTEN IN DE BAKKERIJ WAKKERENDIJK 2

Naam	Geboortedatum	Geboorteplaats	Ge- loof	Gekomen	Vertrokken	Knecht bij bakker
Theodorus Petrus Paulus Knuivers	29-6-1867	Amersfoort	RK	15-7-1892	15-5-1894	Sluijter
Cornelis van Wegen	1-11-1875	Eemnes	RK	19-10-1894	24-6-1899	Sluijter
Elbert van der Schuur	22-1-1878	Eemnes	RK	10-4-1895	Overl. 23-7-1896	Sluijter
Wolbert van Meerten	7-3-1875	Soest	Ger.	12-5-1896	1-8-1896	Sluijter
Hermanus Brinkkemper	11-12-1878	Monnikendam	RK	19-8-1896	20-12-1896	Sluijter
Wilhelmus Gerardus Cornelese	4-1-1873	Pannerden	RK	13-5-1897	13-2-1899	Sluijter
Johannes Verheuvell	29-8-1874	Amersfoort	RK	17-6-1898	1-6-1899	Sluijter
Anthonius Cornelis de Vries	30-3-1881	Alkemade	RK	28-6-1899	Na 1900	Sluijter
Petrus Johannes Kemper	4-12-1874	Ter Aar	RK	30-8-1899	12-10-1899	Sluijter
Sacharias Johannes van Kesteren	21-9-1882	Kortenhoef	RK	15-10-1899	Na 1900	Sluijter
Hendrikus Jacobus Theodorus Koersen	29-7-1881	Uithoorn	RK	6-6-1900	Na 1900	Sluijter
Johannes Petrus Stijvers	13-4-1879	Naarden	RK	8-5-1902	19-9-1903	Sluijter
Franciscus Henricus Rubie	20-8-1896	Den Bosch	RK	20-10-1910	30-9-1913	Hilhorst
Elbert Koster	7-5-1899	Baarn	NH	17-1-1920	16-3-1921	Luijf
Hendrikus Johannes Smudde	10-6-1903	Losser	RK	7-5-1921	20-3-1922	Luijf
Petrus Johannes Dubelaar	14-8-1902	Nederhorst den Berg	RK	25-9-1922	16-5-1924	Luijf
Johannes Albertus Hendrikus Janssen	2-1-1904	Bemmel	RK	30-4-1924	?-12-1927	Luijf
Jan Albertus Knuivers	10-9-1901	Lienden	NH	28-12-1927	14-6-1929	Luijf
Hendrikus Zacharias Ketelaars	28-4-1911	Ankeveen	RK	5-7-1929	3-12-1931	Luijf
Wilhelmus Adrianus Mathlener	29-6-1911	Bussum	RK	8-4-1931	14-8-1942	Luijf
H. Janssen		Millingen	RK	25-8-1942	??	Luijf

BAKKERIJ KERKSTRAAT 8-10-12

WIEBE VAN IJKEN

De Kerkstraat was vanouds de kern van Eemnes-Buitendijk. Langs het korte straatje tussen de Wakkerendijk en de hervormde kerk verdienden een aantal neringdoenden hun brood. Dit brood diende wel gebakken te worden, waarvoor ook hier in dit straatje in het verleden bakkerijen waren gevestigd. Al in het jaar 1729 werd er in de Kerkstraat een Jan de Bakker genoemd. Onduidelijk is nog of het hier gaat om een bakker die werkzaam was in het huis Kerkstraat 8-12. Wel is met zekerheid bekend dat in de periode tussen 1753 en circa 1798 bakkers actief waren in de panden Kerkstraat 8-12. In deze periode van circa 45 jaar hebben drie bakkers hier hun beroep uitgeoefend.

Voordat hier een bakkerij was gevestigd was het pand eigendom van Peter Barten en zijn vrouw Hendrikje Peters. In de uitzettingen van het gemaal en klein zegel van Eemnes-Buiten uit de periode 1741-1742 wordt Peter Barten dan ook als bewoner van het huis aan de Kerkstraat 8-12 genoemd. Blijkbaar was het in die periode nog geen bakkerij, want er staat geen aparte post vermeld voor het betalen van belasting *"voor 't brood verkopen"*. Dit in tegenstelling tot b.v. Peter Dirksen Hoogeboom, die iets verderop bij de haven aan de Wakkerendijk een bakkerij had en die werd aangeslagen voor een bedrag van f 50,- voor het verkopen van brood.

Bart Peterse en Gerrit Peterse, de nagelaten kinderen van Peter Barten en zijn vrouw Hendrikje Peters verkochten het pand op 7 november 1753 aan Evert Ruizendaal. Het huis werd toen omschreven als *"Huijsinge geappropriert tot twee woningen"*.

BAKKER EVERT RUIZENDAAL (VAN 1753 TOT 1777)

Evert Ruizendaal was rond 1720 in Eemnes geboren als de zoon van de glazenmaker Dirk Ruizendaal en Gerritje Evertse Kesselen, die in het huis "Het Heiligdom" woonden op de plaats waar nu de huizen aan de zuidzijde van de Waag staan. Na hier zijn jeugd te hebben doorgebracht vertrok Evert naar Utrecht. Hij kwam in 1745 vanuit Utrecht terug in Eemnes en trouwde in 1746 in Scherpenzeel met Elizabeth Albach. Mogelijk dat Evert en Elizabeth na hun trouwen nog een korte periode in Scherpenzeel gewoond hebben. In ieder geval was Evert in 1748 weer in Eemnes toen hij genoemd werd in het lidmatenboek van de kerk van Eemnes-Buiten.

Achterzijde van het pand Kerkstraat 8-12.
Gefotografeerd circa 1960.

In 1753 kocht hij het pand op het adres Kerkstraat 8-12 van de kinderen van Peter Barten. Evert had blijkbaar in of achter het huis een oven laten bouwen, want vanaf de periode dat hij het huis bewoonde, werd er brood gebakken. Evert en Elizabeth kregen in Eemnes één dochter, de in 1753 geboren Geritje Ruizendaal. Na 24 jaar bakker te zijn geweest, verkocht Evert de bakkerij op 15 mei 1777 aan zijn opvolger Hendrik Houthuizen. Al 3 jaar later kwam Evert te overlijden, toen hij in 1780 op ca. 60-jarige leeftijd verdronk in het moerassige gebied achter de school van Eemnes Buiten. Elizabeth Albach overleefde Evert met 6 jaar. Ze werd in fe-

bruari 1786 in Eemnes begraven.

Bakker Hendrik Houthuizen (van 1777 tot 1790)

De volgende bakker aan de Kerkstraat 8-12 was de in 1749 in Amsterdam geboren Hendrik Houthuizen. Hij was de zoon van Hendrik Houthuijsen uit Weener in Oost-Friesland (Duitsland) en Trijntje Bijl uit Amstelveen. Hendrik is in 1777 in Huizen getrouwd met de toen 27-jarige Jannetje Lambertse Gleijn. Vier dagen na zijn huwelijk kocht Hendrik Houthuizen de bakkerij aan de Kerkstraat 8-12 van Evert Ruizendaal om hier het bakkersbedrijf voort te gaan zetten.

Na 13 jaar bakker te zijn geweest in de Kerkstraat verkocht Hendrik Houthuizen de bakkerij op 19 mei 1790 aan Jan Boelhout, waarna hij mogelijk een tijdje elders als bakkersknecht werkzaam is geweest. Pas zes jaar later ging hij aan het werk in de bakkerij aan de Wakkerendijk 236. Hendrik Houthuizen had een nicht, genaamd Cornelia Eldertse Houthuijsen, die getrouwd was met Willem Boerhout, broodbakker in Huizen. Deze Willem Boerhout was een zoon van Jan Boerhout

Kerkstraat 8-12. Hier was in de 18^e eeuw een bakkerij.

en Petronella ten Bosch uit Hilversum en de broer van Jan Boelhout aan wie Hendrik Houthuizen de bakkerij in Kerkstraat verkocht. Hoe het verder ging met Hendrik Houthuizen staat beschreven in het eerder verschenen artikel over de bakkerij aan de Wakkerendijk 236 in Eemnes.

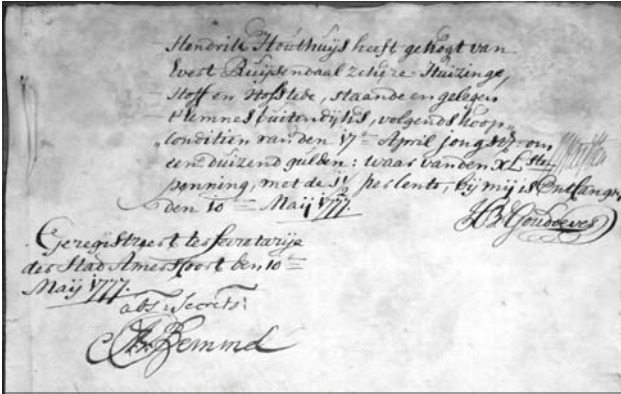
BAKKER JAN BOELHOUT (VAN 1790 TOT CIRCA 1798)

Jan Boelhout was een afstammeling van de Hilversumse familie Boerhout. Hij werd op 24 januari 1752 in Hilversum gedoopt als de zoon van Jan Boerhout en Petronella ten Bosch. In 1781, toen Jan 29 jaar oud was, huurde hij een *"bakkerij en huijsinge met de houte schuur naast de huijsinge staande, en een stukje grond voor een thuijn, alles staande en leggende in den Dorpe van de Vuursche"*. Hij kreeg daarbij de verplichting tot het bakken van brood voor de heer van De Vuursche en de inwoners van het dorp. Deze bakkerij was het eigendom van de heer van Drakestein en De Vuursche en werd eerder gehuurd door bakker Jacob Elbertsen.

Deze Jacob Elbertsen had een dochter Claartje waar Jan Boelhout een oogje op liet vallen.

Jan en Claartje trouwden op de eerste dag van het jaar 1784 en kregen vijf kinderen in de Lage Vuursche. Na 9 jaar bakker te zijn geweest in de Lage Vuursche verhuisden ze in 1790 naar Eemnes. Hier heeft Jan toen de bakkerij in de Kerkstraat 8-12 gekocht om daar zijn eigen bakkerij te kunnen beginnen. Dit werd blijkbaar niet het succes wat Jan er zich van had voorgesteld. Vanaf 1798 stond hij in de belastinglijsten van Eemnes-Buiten niet meer als bakker vermeld en vanaf 1800 stond hij in die lijsten zelfs vermeld als arm. Hij was op dat moment pas 48 jaar oud. Jan en Claartje hadden toen al wel 8 kinderen te verzorgen en hier zou er 7 jaar later nog één bij komen. Het is niet helemaal duidelijk waar Jan en zijn

Afbeelding van de registratie van de afdracht van de 50e penning bij de verkoop van het pand Kerkstraat 8-12 door Evert Ruizendaal aan Hendrik Houthuijs. Dit is vastgelegd op 10 mei 1777 door Abraham van Bommel, stadssecretaris van Amersfoort.

familie in die tijd woon- den, want in de belas- tinglijsten van die jaren stond hij op verschillen- de plaatsen in en rondom de Kerkstraat vermeld. Wel was het zo dat het huis aan de Kerkstraat 8- 12 nog steeds zijn eigen- dom was. Na het overlij- den van Jan Boelhout op 29 december 1822 bleef het huis aan de Kerkstraat nog een tijdje het eigen-

dom van zijn vrouw Claartje Jacobse van de Vuurst, tot ze het in 1840 verkocht aan Dirk Schaap. Het huis werd toen geen bakkerij meer genoemd.

Beter verging het de nakomelingen van Willem Boerhout, de broer van Jan Boelhout.

Deze Willem vestigde zich als bakker in Huizen. Eén van de kleinzonen van Willem Boerhout was Jan Albert Boerhoud. Hij vestigde zich als bakker en banket- bakker in Hilversum in de Kerkstraat. Zijn zoon Jan Boerhoud (hij noemde zichzelf Jan Boerhout), was naast een befaamd banketbakker, confiseur en cuisinier ook de eigenaar van Maison Boerhout te Hilversum, Kerkstraat 13. Bovendien was hij de schrijver van het "Leerboek voor de Banketbakkerij" (1921) en "Sierkunst in de Banketbakkerij" (1927). Samen met C. L. Heek en P. van Ravenswaaij was hij samensteller van het "Gedenkboek Hilversum 1424 – 1924" en ook was hij nog redacteur van het officieel orgaan van de Nederlandsche Banketbakkers Vereeniging. Onder het pseudoniem B. H. schreef hij tussen 1919 en 1924 in de Gooi- en Eem- lander een serie feuilletons onder de titel "Verhaal uit het oude dorpsleven" en hij had onder het pseudoniem Jacob Cats' Neef tussen 1920 en zijn dood in 1930 een column in die Gooi- en Eemlander. Hij overleed op 14 september 1930 in Hilver- sum.